

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 17 maj 1939 kl. 11 f. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 15, i anledning av väckt motion om utredning angående åtgärder för bevarande av den kvinnliga ungdomen åt hemmen.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 110, har herr *Bror Nilsson* m. fl. hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående åtgärder för bevarande av den kvinnliga ungdomen, särskilt landsbygdens, åt hemmen, för unga kvinnors utbildning i huslig ekonomi och barnavård samt för skydd mot de faror till hälsa och livsinriktning som arbetet inom vissa industrier för dem medföra. Motionen.

Inom andra kammaren har herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl. väckt en likalydande motion, nr 184.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen I: 110.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionen från socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen, överstyrelsen för Svenska röda korset, Sveriges husmodersföreningars riksförbund och Fredrika-Bremer-Förbundet. Över motionen II: 184, som av andra kammaren hänvisats till dess första tillfälliga utskott, har detta utskott dessutom införskaffat yttranden från Svenska lanthushållslärarinnornas förening, Riksförbundet landsbygdens folk, Högerns centrala kvinnoråd, Svenska landsbygdens kvinnoförbund, Folkpartiets kvinnoförbund och Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

Socialstyrelsen erinrar om den rådande bristen på arbetskraft för hemmens behov och framhåller, att en mera genomgripande ändring till det bättre i detta avseende icke torde komma till stånd med mindre åtgärder vidtagas till motverkande av den kvinnliga arbetskraftens övergång från det husliga arbetet och jordbruksarbetet till industrien och andra verksamhetsgrenar. Uppenbart vore, att den kvinnliga ungdomens bevarande i hemmen vore det primära och centrala problemet i nu förevarande sammanhang. En utredning angående åtgärder till vinnande av nämnda syfte kunde därför vara motiverat. På grund härav tillstyrker styrelsen en utredning i det i motionen angivna syftet.

Medicinalstyrelsen, som tillstyrker en utredning av de samhällsproblem, vilka beröras i motionerna I: 111 av herr *Tamm* m. fl. och I: 183 av herr *Ohlin* m. fl., båda rörande en frivillig kvinnlig samhällstjänst, uttalar, att de spörsmål, som framförts i nu förevarande motion samt i motionen I: 84

av herr Domö m. fl. angående hemhjälpsverksamhetens planmässiga organiserande och stödjande från det allmännas sida, lämpligen böra vinna beaktande vid nämnda utredning. Styrelsen anser, att medicinsk sakkunskap bör anlitas vid en dylik utredning.

Lantbruksstyrelsen erinrar om att genom statsmakternas försorg igångsatts åtskilliga utredningar, som beröra i motionen framförda spörsmål, och anser en ytterligare utredning på förevarande områden för närvarande icke påkallad.

Överstyrelsen för Svenska röda korset framhåller den stora betydelse för samhället i sin helhet och i viss mån även för folkhälsan, som de i motionen berörda spörsmålen äga, och tillstyrker bifall till den i motionen föreslagna utredningen.

Sveriges husmodersföreningars riksförbund delar helt motionärernas synpunkter, att alla åtgärder böra vidtagas för att hindra den starka utvandringen av ungdom från jordbrukarhemmen. Den av motionären föreslagna utredningen har emellertid delvis, framhåller förbundet, på grund av tidigare riksdagsbeslut redan igångsatts.

Fredrika-Bremer-Förbundet har principiellt tagit avstånd från den i motionen gjorda framställningen om utredning, enär de åtgärder, vartill en sådan utredning syftar, innebära en inskränkning i individens rätt att förfoga över sin arbetskraft.

Svenska lanthushållslärarinnornas förening tillstyrker motionärernas hemställan.

Riksförbundet landsbygdens folk har principiellt intet att erinra mot motionens yrkanden men framhåller, att om man skall råda bot på de i motionen påtalade förhållandena, måste man angripa problemet från ekonomisk utgångspunkt, d. v. s. se till att jordbruksproduktionen göres så lönande, att det blir möjligt för de i jordbruksarbetet sysselsatta att erhålla för dem tillfredsställande villkor i ekonomiskt och socialt hänseende. Alla åtgärder av tvingande karaktär måste väcka reaktion.

Högerns centrala kvinnoråd tillstyrker utredningen i de delar, som beröra hemvårdsutbildningen och åtgärder för underlättande av hemarbetet.

Svenska landsbygdens kvinnoförbund uttalar sitt gillande av den föreslagna utredningen.

Folkpartiets kvinnoförbund förklarar sig hävda individens rätt att förfoga över sin arbetskraft. Den framställning, som i motionen framförts, måste ur principiell synpunkt anses syfta till en inskränkning av denna rätt. Förbundet avstyrker motionen.

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund framhåller, att problemet om landsbygdens avfolkning är klarlagt i ett av befolkningskommissionen år 1938 avgivet betänkande. Flera utredningar pågå redan i syfte att framlägga förslag till åtgärder för skapande av bättre levnadsbetingelser för landsbygdens och jordbrukets folk. Tillgodoseendet av kravet på utbildning

av den kvinnliga ungdomen i huslig ekonomi och barnavård kan ordnas inom den nuvarande ramen för sådan utbildning, om medel därtill göras tillgängliga. Denna del av motionens yrkande förtjänar därför icke ytterligare beaktande. Då även frågan om en grundlig revision av hela vår arbetareskyddslagstiftning är föremål för prövning i en nyligen tillsatt kommitté, anser förbundet icke motiverat, att man i denna punkt begär ny utredning.

Frågan om bevarande av landsbygdens kvinnliga ungdom åt hemmen är enligt utskottets mening i främsta rummet en fråga av ekonomisk natur och måste, för att kunna rätt bedömas, ses i större sammanhang. Som lantbruksstyrelsen i sitt yttrande över motionen framhållit, torde landsbygdens avfolkning komma att fortgå, ehuru med växlande styrka, så länge jordbruket icke kan erbjuda ungdomen lika goda avlönings- och arbetsförhållanden som andra näringar. Statsmakterna ha emellertid haft sin uppmärksamhet inriktad på detta synnerligen betydelsefulla problem. Den år 1937 tillsatta jordbruksutredningen torde således komma att behandla spörsmål, som nära sammanhänga med och beröra nyssnämnda problem. Att i den ordning, som i denna motion föreslagits, begära en särskild utredning synes utskottet icke lämpligt.

Utskottet.

Vad beträffar det i motionen framförda önskemålet om skydd mot faror, som arbetet inom vissa industrier medför för unga kvinnor, vill utskottet, i anslutning till vad motionärerna själva anfört, uttala den förhoppningen, att den redan pågående utredningen angående arbetarskydd skall kunna anvisa vägar för lösandet av detta spörsmål.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda någon första kammarens åtgärd.

Stockholm den 11 maj 1939.

På utskottets vägnar:
KARL AUG. JOHANSON.

Närvarande: herrar *K. A. Johanson, Wistrand, Bodin, Hårdin, Nils Andersson, Herman Ericsson*, Bror Nilsson och Näslund.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Wistrand, Bodin, Bror Nilsson och Näslund.*
